

Брой 2 (134)

ИНФОРМАЦИОНЕН
БЮЛЕТЕН

2007

В Броя:

3/7 стр.

**ИНВЕСТИРАНЕТО
В БЪЛГАРИЯ НЕ ТРЯБВА ДА
Е ПЪТ С ПРЕПЯТСТВИЯ**

8/9 стр.

**КАКВО НАУЧИХМЕ ОТ
ОПИТА НА СЪСЕДИТЕ
ОТ ГЪРЦИЯ ОТНОСНО
ПРИЛАГАНЕТО НА ПОДХОДА
ЛИДЕР?**

10/13 стр.

**10 ГОДИНИ
ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ
БЪЛГАРСКИ И
АМЕРИКАНСКИ ОБЩИНИ**

14/15 стр.

ЗА МЕСТНАТА ВЛАСТ

16 стр.

ПРЕДСТОЯЩО

**Георги Ангелов,
старши
икономист,
Институт
„Отворено
общество“ -
София**

Във връзка с приетата четвърта поправка в Конституцията на Република България отново започна да се говори сериозно за **фискална децентрализация** в страната. За разлика от друг път, сега вече наистина има реална възможност да се започне процесът на повишаване правомощията на местната власт.

Какво беше състоянието до момента?

Според Конституцията:

Народното събрание [...] установява данъците и определя техния размер. (чл. 84, т. 3);

Постоянните финансови източници на общината се определят със закон. (чл. 141, ал. 2)

Очевидно до момента общините не можеха да определят данъчните ставки, дори на местните данъци -

това право имаше само парламентът.

Според числата:

■ Българските общини събират само около 2,5% от общите данъчни приходи в България.

■ В същото време общините нямат право да определят видовете данъци, техния обхват и размер.

■ Общините получават около две трети от своите приходи като трансфер от държавния бюджет.

■ Общините са свободни да определят свободно само около 20% от своите разходи - останалите са определени от централното правителство.

Така, до момента, на практика **общините имаха твърде ограничени правомощия** във фискалната област. Те не само че нямаха право да определят местните данъци, но и реално контролираха едва една пета от своите разходи.

Какво се променя?

Според промените в Конституцията: *„Общинският съвет определя размера на местните данъци при условия, ред и в граници, установени със закон.“ (чл. 141).* Тази поправка на практика означава три

неща:

1. Вече е позволено на общините сами да определят местните данъци.

2. Условието и границите, в които могат да се променят данъците, се определят в закон от парламента.

3. Кой са местните данъци също се определя от парламента.

Така най-вероятно досегашните местни данъци съвсем скоро ще могат да се променят от общините. В момента местните данъци са: данък върху недвижимите имоти; данък върху наследствата; данък върху даренията; данък при възмездно придобиване на имущество; данък върху превозните средства.

Какво предстои?

Въпреки че конституцията е променена, ние все още **не знаем доколко общините ще имат фискална свобода** - тъй като предстои парламента да приеме условията и границите, в които ще варират местните данъци. Най-добрият вариант за момента е да се определи горна граница за нивата на местните данъци, но да не се определя долна граница.

Така общините ще могат да намаляват данъците, както и да ги увеличават, но ще се **избегне прекомерното увеличаване изведнъж**. След няколко години, когато общините вече са наясно със силата на новата си отговорност и са се научили да я използват правилно, може да се премахне и горната граница.

Друг въпрос - може би дори по-важен, е дали само тези данъци да са местни или и други данъци да се преобразуват в местни. Така например в някои страни данъкът върху доходите е местен данък, който влиза в общинския бюджет и се определя от общината. И в България този данък би могъл да се прехвърли към общините, заедно, разбира се, с някои разходни отговорности.

В допълнение би могло да се помисли в общините да влизат и поне част от приходите от данъка върху печалбата. Това ще увеличи силно стимулите на общините да привличат инвеститори и да **насърчават икономическото развитие** на територията на общината - колкото повече инвестиции има, толкова повече приходи от данъка върху печалбата (а и от данъка върху доходите) ще влизат в общината.

Интересна идея за фискална децентрализация

Британският парламент гласува на второ четене закон за устойчивост на общините, който предвижда

повече правомощия за местната власт. При това законопроектът прави голяма промяна, без всъщност да предвижда някаква сложна и революционна институционална реформа.

С две думи: идеята е общините да имат право на информация какви средства ще похарчат отделните министерства, агенции и други администрации в съответния район. На база на тези данни общината има право да предложи алтернативен план за харчене на спомнатите средства. Правителството може да промени плановете на общините, но, за да направи това, ще трябва да даде обяснения пред парламента.

Според автора на закона това ще удвои ресурсите, които общините управляват в момента, и по този начин ще даде повече възможности местните специфики, условия и нужди да се вземат под внимание, когато се планират разходите на държавата. Защото е ясно, че всяка община има собствени проблеми, различни от тези в другите общини, но и собствени ресурси, които също са различни от тези в другите общини. Как да се използват местните възможности за решаване на специфичните проблеми в една община може да се реши най-лесно на местно ниво. Ако се решава на държавно ниво, обикновено се избира едно решение за цялата страна - при положение, че една и съща политика не би могла да реши проблемите на стотици различни общини.

Струва ми се, че би могло да се помисли за подобна реформа и в България. Заедно с възможността общините сами да определят местните данъци, което вече почти е факт, възможността на общините да оказват влияние върху насочването на разходите на министерствата и агенциите би създало ако не друго, то поне малко повече прозрачност и обсъждане на алтернативни предложения - нещо, което в момента липсва за държавните разходи.

no <http://ikonomika.org/>, февруари 2007 г.

ИНВЕСТИРАНЕТО В БЪЛГАРИЯ НЕ ТРЯБВА ДА Е ПЪТ С ПРЕПЯТСТВИЯ*

*Изказване на посланик Джон Байърли
в Университета за национално и световно стопанство,
София, България, 15 февруари, 2007 г.*

Г-н ректор Борисов, уважаеми членове на Академичния съвет, преподаватели, студенти!

Много се радвам, че съм тук днес в Университета за национално и световно стопанство, за да говоря за икономическите връзки между България и Съединените щати. Не е случаен фактът, че изнасям тази реч именно тук, в този университет, където се обучават бъдещите бизнес лидери и създатели на икономическата политика на страната.

Бих искал днес да споделя мисли по два въпроса. Първо, искам да опиша как икономическите отношения между САЩ и България повишават качеството на живота на обикновените българи и, второ, бих искал откровено да поговоря за някои от пречките и проблемите, пред които са изправени американските компании тук и как България да стане по-конкурентоспособна в привличането на повече американски и други чужди инвестиции.

Обичайно възприемаме отношенията между две страни основно като отношения между правителства, между външни министри и посланици. Всъщност обаче най-голямо влияние върху живота на обикновените граждани дават отношенията в сферата на бизнеса и икономиката. Бих казал, че повечето българи никога не са срещали американски посланик или външен министър, но огромна част от тях вероятно са купували американски продукт, гледали са американски филм или телевизионно шоу, или са имали някакъв контакт с американския бизнес, без дори да го осъзнават. Например, ако сте яли бонбоните „Сушард“, вие сте имали досег с американската фирма „Крафт Фудс България“, която прави „Сушард“ и „Милка“ прелини във фабриката в Своге. „Крафт Фудс България“, също така, произвежда и най-популярната марка кафе в България, „Нова Бразилия“, а също и нескафето „Якобс“ във фабриката

си в Костинброд. И така, българите произвеждат швейцарски шоколад за американска компания в малък град на север от София и успешно го изнасят не само в Румъния и другите съседни страни, но също и в Швеция, и Съединените щати. Драги студенти, браво! Добре дошли в глобалната икономика на 21-ви век.

АМЕРИКАНСКИ ИНВЕСТИЦИИ В БЪДЕЩЕТО НА БЪЛГАРИЯ

В последните месеци все повече американски компании гледат на България като на вход към европейския пазар, както и на място за инвестиции и растеж.

Миналата година американската компания „Ей И Ес“ направи най-голямата единична инвестиция, правена някога в България, за построяването на нова електроцентрала в „Марица-Изток“, която да произвежда електричество за нуждите на страната и съседните страни. Поради съвременната екологична технология тази електроцентрала ще означава по-малко замърсяване на въздуха в централна България и по-малко въглерод в

* Препечатваме текста от http://bulgarian.bulgaria.usembassy.gov/amb_unwe.html с незначителни съкращения. Заглавието е на редакцията.

атмосферата. В бъдеще „Ей И Ес“ иска също така да приложи тук своята модерна технология за производство на електроенергия с помощта на вятърни генератори, което ще помогне на страната да отговори на европейската квота за добиване на енергия от възстановяеми източници.

Американската компания „Уестингхаус“ работи с ядрената електроцентрала в Козлодуй за инсталирането на най-съвременни дигитални контролни системи в пети и шести блок, което ще ѝ позволи да бъде в крак с последните нововъведения в областта на ядрените технологии.

В центъра на София „Майкрософт“ и Държавната агенция за информационни технологии и съобщения откри нов Център за иновации. Там притежателите на дребен бизнес, предприемачи или държавни служители могат да разберат как да използват информационните технологии, за да се възползват от последните постижения и да бъдат по-конкурентоспособни както тук, така и в Европейския съюз. Ако това има успех, към марката „Произведено в България“ може един ден да бъде добавена и нова: „Изобретено в България“.

Недалеч оттук, на територията на „Ню имидж - Бояна студио“ американската компания „Уърлдуайд Еф Екс“ оборудва модерен комплекс за компютърни графики за създаване на специални филмови ефекти. Работейки заедно с НАТФИЗ в София, те набират и обучават ново поколение специалисти в областта на компютърните графики.

Студиото в Бояна не беше работило от години с пълен капацитет. Сега с помощта на американските инвестиции се строят нови кинопавилиони и декори. След няколко години „Ню имидж - Бояна“ ще се превърне в едно от най-големите и широко използвани филмови студиа в Европа. Освен че снима големи холивудски продукции като „Черната далия“, „Ню Имидж - Бояна“ пусна наскоро и първия си български филм - „Деца от восьък“. Благодарение на „Ню Имидж“ и „Уърлдуайд Еф Екс“, младите български кинодейци ще могат да научат как се прави съвременно кино тук, без да е нужно затова да ходят до Европа или Холивуд, или Боливуд.

Американските компании помагат на България да стане по-конкурентоспособна на европейските и световни пазари. Те са носител на нови технологии, нов стил на управление и най-важното - на нов начин на мислене, което ще помогне на България да реализира икономическия си потенциал в рамките на Европейския съюз.

ВЪРЩАНЕ НА ТАЛАНТЛИВИТЕ МЛАДИ БЪЛГАРИ В РОДИНАТА

Зная, че за българското правителство е голям приоритет създаването на добри и високоплатени работни места тук, за да могат талантливите млади българи в бъдеще да не търсят работа в Европа или САЩ.

Нека ви разкажа за един млад българин, току-що завърнал се в страната. Казва се Стефан Иванов. През 1995 г. той завършва Американския университет в Благоевград и още като студент там се заема с няколко бизнес начинания. Г-н Иванов получава магистърската си степен по бизнес администрация от Университета Корнел в щата Ню Йорк и после работи за няколко банки, преди да се присъедини към „Ситигруп“ и да работи за тях в Тунис, Корея, Великобритания и Бразилия. Той се издига до началник на кабинета на главния изпълнителен директор, като същевременно е директор за стратегическо планиране за „Ситигруп“ - Бразилия - компания с 8800 служители и приход в размер на милиард и осемстотин милиона долара.

Миналия месец Стефан Иванов беше назначен за нов шеф на „Ситигруп“ - България. Тук той ще създава мощни комбинации от американски инвестиции и български талант за по-нататъшния просперитет на страната. Надявам се, че много млади, талантиливи и енергични българи ще последват неговия пример.

ПРАВИТЕЛСТВОТО НА САЩ ИНВЕСТИРА В БЪЛГАРИЯ

Не само американските компании, но също така и правителството на САЩ прави големи инвестиции в бъдещето на България, тъй като вярваме, че демократична, стабилна и благоденстваща България, управлявана от върховенството на закона и предоставяща възможности и достоен живот на всички българи, ще бъде по-добър партньор на Съединените щати, както и модел за подражание за другите страни от Балканския регион.

Ще ви дам сега няколко примера за тези инвестиции на нашето правителство: Американското Министерство на земеделието работи с българските млекопроизводители за повишаване качеството и количеството на българските млечни продукти за износ, така че да отговарят на европейските стандарти и да бъдат увеличени доходите в селскостопанските райони. Министерството помогна на България да отвори и нова лаборатория във Варна за откриване на птичи грип.

Американското правителство работи заедно с вашите министерства на правосъдието и вътрешните работи за модернизирването на правоприлагащата и съдебната система в страната и за оказване на помощ в борбата срещу организираната престъпност.

Агенцията за международно развитие е помогнала в

ски инвеститори в България са „Агвент Интернешънъл“, „Америкън Стандард“, „Алкоа“, „Тишман Интернешънъл“, „Ню Имидж“, „Нюс Корп“. Износът от САЩ за България през 2006 година е за 490,56 млн. щ.д., а вносът в САЩ от България - за 438,96 млн. щ.д.

София и други градове да се открият центрове за административно обслужване, т.нар. „едно гише“, където гражданите могат да получават разрешителни, документи и други услуги бързо, без протакане и необходимост от подкупи.

Ние работим също и с министерствата на културата, икономиката и някои други, за да подобрим прилагането на Закона за авторското право и сродните му права, като се борим срещу пиратството и фалшифицирането на търговски марки, което е в ущърб както на американските, така и на българските творци и компании. Трябва също да спомена като пример за инвестиции на правителството и програмата Летни студентски бригади. Миналата година повече от 14 000 млади българи заминаха да работят и пътуват в САЩ. Тази година очакваме повече от 16 000 вероятно. Сигурно много от вас са взели участие в тази програма и сте се завърнали (и благодаря, че сте се завърнали!), обогатени с нови идеи, а освен това сте се научили и повече да цените хубавите неща в собствената си страна.

ДРУГАТА ГЛЕНА ТОЧКА - КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

Това досега са добрите новини. Американските инвестиции в България нарастват с всяка изминала година. Заплатите се увеличават, работа и възможности има повече от всякога и България става все по-конкурентоспособна на световните пазари.

Бих искал да мога да приключа речта си в този момент. Но не мога. За съжаление. Защото добрите новини са едната страна на нещата. Миналата година България привлече най-много директни чужди инвес-

За периода 1992 г. - септември 2006 г. САЩ са направили у нас преки инвестиции за близо 800 млн. щ.д. Страната е осма сред чуждестранните инвеститори в България.

Най-големият чуждестранен инвеститор за 2006 година у нас е „Ей И Ес“ (1,4 млрд. щ.д.), която даде начало на проекта за изграждане на топлоелектрическа централа „Ей И Ес Марица Изток 1“. С този проект компанията се превърна в най-големия инвеститор в Източна Европа. ИТ компанията „Хюлет Пакард“ от своя страна избра именно България, за да изгради центъра си за Европа, Близкия Изток и Африка. Сред другите американ-

тиции в сравнение с останалите източноевропейски страни членки на Европейския съюз, но също така тя се нареди на последно място по конкурентоспособност в рамките на Съюза.

Изглежда, че българската икономика се развива по-бързо от икономиките на останалите източноевропейски страни членки, но това до голяма степен се дължи на факта, че нивото ѝ е много по-ниско в сравнение с техните. Едно неотдавнашно проучване показва, че при сегашния растеж на България ще са ѝ нужни 36 години, за да догони по заплати и стандарт останалите страни от Европейския съюз. И ако страната иска да се изравни с останалата част от Европа, като предостави нормални заплати и стандарт на живот, каквито българите заслужават, ще е необходимо да ускори икономическия растеж. За да стори това, тя трябва да привлече още повече чуждестранни инвестиции от все по-високо конкурентната световна икономика.

Освен това, някои от предимствата, като сравнително ниските надници, с които България е конкурентоспособна днес, са временно явление. Например работни места в шивашката промишленост вече се преместват в Беларус и Украйна, където заплащането е още по-ниско. България не може да привлече американски или други чуждестранни инвестиции само защото тук е по-евтино - трябва и условията да са по-добри.

БАРИЕРИ ПРЕД ПО-ГОЛЕМИ ИНВЕСТИЦИИ

БАРИЕРА № 1 - НЕДОСТИГ НА РАБОТНА РЪКА

Сега нека откровено поговорим за някои от бариерите, които възпрепятстват идването на още по-големи чуждестранни инвестиции, както и за това, което може да бъде направено по този въпрос.

Първата голяма бариера е недостигът на квалифицирана работна ръка. Миналата година една много голяма американска компания търсеше терен за изграждането на завод на стойност два милиарда долара за хай-тек техника. Те разгледаха възможностите в няколко държави в Европа и извън нея. България успя да се включи в късата листа на страни, които бяха посетени от служители на компанията и само по себе си това е добър знак.

Накрая обаче, както може би сте чували или чели, България не беше избрана за място на завода. Един от решаващите фактори беше недостигът на квалифицирани инженери и техници в страната. За много компании, особено за тези в хай-тек сектора, намирането на достатъчно на брой квалифицирани работни кадри става все по-трудно.

Решение в краткосрочен план за компаниите е съвременно обучение на работната сила. Това вече се прави от „Хюлет Пакард“ и от други компании, но то е скъпо струващо и отнема много време и само най-големите компании могат да си го позволят. Компаниите предпочитат да отидат в страни, където да намерят най-големия възможен запас от квалифицирани работници.

Мисля, че дългосрочното решение се крие в съвместна среща на бизнеса и българските университети, където да се обсъди как университетите могат да предоставят най-доброто възможно образование, за да разполага България с най-квалифицираната работна сила. Някои американски компании, като „Майкрософт“, „Сиско“ и „Ню Имидж - Бояна“, вече работят тясно с българските университети. Бизнесът и университетите трябва да се разглеждат като партньори, а не като съперници.

БАРИЕРА № 2 - НЕРАВНОМЕРНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНИТЕ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

Втора бариера пред по-големия брой американски инвестиции е неравномерното прилагане на Закона за авторското право и сродните му права, за които споменах преди малко. Например американските производители на уиски и други напитки като „Джак Даниълс“ разбират, че техни продукти се фалшифицират - повече от десет на сто от уискито на българския пазар не е истинско. Фалшификаторите имитират техните бутилки и тяхната марка, но съдържанието е продукт от по-ниско качество, което освен това представлява опасност за здравето. Наскоро директорът на Института по виното и спиртните

напитки беше пребит, защото отказал да издаде сертификата за такъв фалшив алкохол. Хората, които са го нападнали - очевидно свързани с голяма мрежа за производство на фалшив алкохол - все още не са арестувани. Това изпраща послание, че въпреки значителния прогрес, постигнат миналата година в борбата с този проблем, пред българското правителство предстои още работа, за да покаже то своите възможности за прекратяването на тази дейност. Трябва да има повече внезапни полицейски проверки, арести, конфискации, разследвания, глоби и присъди за фалшификаторите. И тези, които извършват посегателства над българските служители, трябва да бъдат заловени и наказани.

БАРИЕРА № 3 - ИГНОРИРАНЕТО НА МАЛКИЯ И СРЕДНИЯ БИЗНЕС

Третата бариера пред повече американски инвестиции е неблагоприятният факт, че по-голяма част от усилията на българското правителство за привличане на инвестиции са насочени единствено към най-големите компании - тези като „Майкрософт“ и „Ей И Ес“ - и не са склонни да обръщат достатъчно внимание на малкия и средния бизнес. В Съединените щати повечето работни места се създават от малките и средните фирми. Те генерират и по-голяма част от иновациите и творческите идеи.

Малките и средните предприятия освен това правят икономиката по-устойчива. Затварянето на една голяма компания може да причини голям икономически шок в региона, но затварянето на няколко от десетки или стотици малки фирми може по-лесно да бъде преодоляно и служителите могат по-бързо да бъдат наети от друга малка фирма.

В момента България полага голяма част от своите усилия за привличането на големи инвеститори - това е много добре, но много малко са усилията, за да се направи страната атрактивно място за малкия и средния бизнес, който може да предостави много работни места и благоприятни възможности.

БАРИЕРА № 4 - АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕЧКИ И КОРУПЦИОНЕН КЛИМАТ

И това води естествено до четвъртата бариера - тази, която чувам най-често цитирана като причина за колебание да се инвестира в България: широко разпространеното схващане, че бизнесът в България често работи в климат на корупция. Потенциалните инвеститори се страхуват, че ще срещнат административно забавяне и пречки, които всъщност са претекст за искане на подкуп или рушвети. Пряко съм чувал от инвеститорите опасения, че определени министерства очакват да получат своя дял от всеки голям проект. Схващането, че корупцията е неизбежна част от бизнес климата в България, обезку-

ражава бизнеса да инвестира тук.

Американските и други чуждестранни инвеститори са били предмет на дълго разтакаване при придобиване на земя, получаване на концесии или издаването на лицензи. Някои от тези пречки като че ли са създадени единствено, за да предоставят възможности за корупция. Това е струвало изключително скъпо на американските фирми, инвестирали тук, и е причина другите компании сериозно да се замислят, преди да вложат парите си. Инвестирането в България не трябва да е път с препятствия. България може и трябва да се представи по-добре, ако иска да привлече повече чуждестранни инвестиции.

Аз знам лично, че на най-високо ниво българското правителство е поело сериозен ангажимент за привличане на повече инвестиции. Срещал съм се с много представители на българската управа - от градско до най-високо ниво, които работят усилено, за да стане това реалност. Но също така съм се срещал и с много други, за които са удобни навиците от миналото, на които не им пука, че корупцията дърпа страната назад, които не разбират, че алчността на малцина пречи на възможността за по-добър живот на мнозинството българи.

Американските компании не са по-различни от обикновените български граждани. Те трябва да видят ясни сигнали, че България сериозно иска да сложи край на този корупционен климат. Те трябва да забележат някои ясни знаци, че в действителност нещата се променят.

Например:

- трябва да видят, че има повдигнати обвинения срещу някои публични лица, които поставят своя личен интерес пред обществения;

- трябва да видят, че политиките и политическите партии късат своите връзки с посредниците със съмнителна репутация и отявлено престъпните босове; и

- трябва да видят, че мръсните и съмнителни пари са извадени от света на политиката и бизнеса и са заменени с дух на прозрачност и отчетност.

Тази пролет ще пътувам до Съединените щати. Там, заедно с българския посланик в САЩ г-жа Елена Поптодорова, ще обиколим няколко американски града, за да разговаряме с американски компании за многобройните огромни възможности, които съществуват за инвестиране в България. Но по време на описанието на тези големи предимства - добре образована работна сила, ниски корпоративни данъци - 10 на сто - това е нещо много важно, последните споразумения в Спогодбата за избягване на двойното данъчно облагане и актуализираната Спогодба за насърчаване на двустранните инвестиции, наред с всичко това ние с посланик Поптодорова ще сме подготвени да чуем и тежките въпроси за предстоящите трудности.

Всъщност предполагам, че много от тези инвеститори, които са много умни, ще са си свършили предварителната работа и ще са прочели тази реч от интернет-страницата на Посолството на САЩ.

И предполагам, че ще ми зададат въпроса дали проблемите и препятствията, които описах днес във вашия университет, са толкова сериозни, че да помислят отново дали имат интерес да инвестират тук. Надявам се и съм сигурен, че ще имам някои добри новини, които да им предам.

РЕЗЮМЕ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Много американски компании откриват, че България е чудесен нов път към европейския пазар. Американските компании носят не само работни места и възможности, но също така нови технологии и нов стил на управление. Те плащат повече данъци и вземат активно участие в подобряване на условията в своите местни общини. Америка, като инвеститор и бизнес партньор, играе важна роля в икономическото възраждане на България.

Но в същото време има още много неща, които България може да направи, за да привлече повече инвестиции. Американските компании не могат да бъдат накарани да дойдат тук - те имат възможност да избират от голям брой различни страни, които се конкурират за техните инвестиции. Ние чуваме за успехите - за големите американски компании, които са решили да дойдат тук и които имат успех. Но далеч по-малко се чува за онези, които не идват в България, заради проблеми, които евентуално биха срещнали.

Много американски инвестиции ще бъдат привлечени, ако България обучи повече квалифицирани кадри, подобри защитата на интелектуалната собственост, ако страната се опита да привлече не само големи компании, но също така и малки и средни инвеститори, и особено ако се премахне схващането, че това е страна с широко разпространен корупционен климат. Тази от всички трансформации е най-трудната - може да минат години, но трябва да се започне сега. И вашето поколение трябва да я реализира.

Американските инвестиции и българският талант са могъща комбинация. Тя може да помогне на България да осъществи пълния си икономически, социален и човешки потенциал, както и да предостави повече благоприятни възможности и благоденствие за всички българи. Нашите две нации ще имат успех и ще просперират, ако работим заедно.

Ние от наша страна сме готови.

Благодаря ви.

КАКВО НАУЧИХМЕ ОТ ОПИТА НА СЪСЕДИТЕ ОТ ГЪРЦИЯ ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ПОДХОДА ЛИДЕР?

■ **Марина Димова**
ФРМС

В дните 21 - 27 януари 2007 г. се осъществи учебно пътуване на група от представители на новоизграждащи се Местни инициативни групи от цялата страна в Гърция. Основната цел на учебната програма бе да запознае участниците с успешни практики, политики и модели за прилагане на подхода ЛИДЕР за развитие на селските райони. Програмата премина под надслов „**Местните инициативни групи - инструмент за развитието на селските райони**“ и бе организирана от „Уърлд Лърнинг“ по инициатива на ФРМС, с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие.

Участниците в учебното пътуване бяха представители на общински администрации, нестопански организации и земеделски производители, пряко въввлечени в процеса на изграждане и укрепване на Местни инициативни групи (МИГ) по смисъла на подхода ЛИДЕР в своите общности - **Тетевен, Ябланица, Кресна, Струмяни, Антоново, Омуртаг, Своге, Бойчиновци**. Със свои представители участие взеха и ФРМС и Сдружение „Болкан Асист“ - в качеството си на организации, които подпомагат местните общности по пътя към създаване на МИГ и разработване на Местните стратегии за развитие.

Учебната програма включваше широк спектър от теми, чрез които участниците имаха възможността да се запознаят с националната политика и стратегическите документи на Гърция по отношение на ЛИДЕР; да получат информация относно действащите правила и процедури, свързани с процеса на изграждане и функциониране на МИГ; да разберат какви механизми и подходи се използват за активното въвличане на местните общности и какви успешни проекти и инициативи на МИГ са били осъществени.

Учебната програма даде възможност на участниците както да осъществят многобройни срещи и да участват в дискусии с представители на национално и местно ниво, така и да поставят въпроси и да получат прак-

тическа информация относно съществуващия опит от прилагането на ЛИДЕР в Гърция, поуките, допуснатите грешки, постигнатите успехи и препоръките към нас.

Основните акценти в програмата бяха представянето на информация относно проекта на Национален стратегически план за развитие на селските райони на Гърция за периода 2007 - 2013 г. и цялостната подготовка на национално ниво за прилагането на ЛИДЕР за този период. Експерти от Министерството на земеделието и промишлеността в Гърция дадоха информация относно съществуващите критерии, изисквания и прилагачи процедури за следващия програмен период, което предизвика силен интерес от страна на българските участници.

В момента в Гърция действат около 40 Местни инициативни групи, които са осъществявали своите стратегии през периода 2000 - 2006 г. в рамките на Програма ЛИДЕР+. За Гърция програмата е имала специфичен обхват на действие и се е прилагала единствено в планинските и най-изостаналите селски райони (а не на територията на цялата страна).

Друг отличителен белег на МИГ в Гърция е техният правен статут - към настоящия момент, а и за следващия програмен период МИГ в Гърция са регистрирани по търговски закон дружества за развитие, в които дялово участие имат общините (асоциациите на общини), префектурите, кооперациите, банките, синдикатите и регионалните браншови камари. Нашият основен домакин по време на обучението беше А.Н.К.О - организация, създадена още през 1985 година, която днес изпълнява функциите на МИГ за област Западна Македония и едновременно с това е и Национално координационно звено на Националната мрежа на МИГ в страната. Впечатляващ бе опитът, който представиха колегите от А.Н.К.О както по отношение на трудностите, с които са се сблъскали в началото на Програма ЛИДЕР, така и с успехите, които са постигнали през годините. В момента в МИГ А.Н.К.О работят около 80 души, като дейността на организацията се простира и над функциите на Местна инициативна група.

Друг важен аспект от учебната програма бяха сре-

щите с ръководители на други успешни МИГ от Гърция - тези на Кардица и Каламбака. От опита, споделян по време на презентациите, стана ясно, че в общи линии проблемите, с които се борят колегите от гръцките МИГ, са много сходни и близки до предизвикателствата в България. Сред най-наболелите въпроси бяха механизмите и начините за въвличане и мотивиране на местните общности да участват в процеса на планиране и развитие на своята територия; липсата на достатъчен капацитет за разработване и осъществяване на проекти и труден достъп до информация от страна на хората от селските райони. Различен бе мащабът, в който се е прилагала Програма ЛИДЕР+ по отношение на размера на проектите, чрез които се реализира Местната стратегия за развитие - всеки един от тях на стойност 400 000 евро. Още нещо впечатли много силно участниците в дискусиите - когато ставаше дума за организациите или институциите, които кандидатстват за финансиране на свои проекти, стана ясно, че се използва единствено думата „инвеститор“ вместо „бенефициент“. Основната група ползватели на помощта от Местните стратегии на практика са представителите на бизнеса - хотелиери, малки и средни предприятия, производителни и преработващи предприятия, ресторантьори, земеделски производители. Бизнесът е имал решаваща и водеща роля в процеса на оживяване и цялостно развитие на селските райони на Гърция.

Групата ни посети и няколко успешни проекта, осъществени от МИГ Гревена и МИГ Флорина. Сред добрите примери, с които се запознахме, бяха множество създадени хотели в планинските райони, които осигуряват отлични условия за развитие на туристическия потенциал на района; новоизградени места за хранене и среща с културните традиции на Гърция; уютни селски къщи и таверни, приспособени да посрещат не туристи, а гости; модерни и отговарящи на всички изисквания за качество цехове за преработка и продажба на вино; преработка на биологични и характерни за региона продукти - шафран, плодове, картофи, грозде.

Водещата линия и основната поука от всички срещи, дискусии и посещения беше **партньорството**. Партньорството като начин на мислене както в планиране на развитието на една територия, така и при осъществяването на отделни инициативи в региона. Във всеки разговор присъстваше думата „заедно“, „в една посока“, „чрез съвместни действия“. Това като че ли беше и ключът към успеха в прилагането на ЛИДЕР (а и не само) - интегриран подход за развитието на един регион; общият осъзнат интерес над индивидуалния успех; работа в партньорство и изграждане на допълващи се взаимно инициативи, които в крайна сметка добавят стойност и носят след себе си още по-осезаем успех

на всеки поотделно.

Гърция прилага Програма ЛИДЕР от 1992 г.

Колко ли време е нужно на България и нашите общности, за да постигне този начин на мислене в усилията си за оживяване и развитие на селските ни райони?

10 ГОДИНИ ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ БЪЛГАРСКИ И АМЕРИКАНСКИ ОБЩИНИ

Тази година се навършват 10 години партньорство между български и американски общини в рамките на Програмата за техническо побратимяване между български и американски общини/Програма „Сити Линкс“, финансирана от Американската агенция за международно развитие, която ФРМС изпълнява в партньорство с Международната асоциация на градските управи, Вашингтон (МАГУ).

Програмата за техническо побратимяване бе инициентирана с идеята да предостави техническа подкрепа и ноу-хау на български общини чрез работа с подходящ партньор от САЩ за споделяне на знания и управленски модели. Целта на Програмата бе да ускори икономическото и общностното развитие, да подобри работата на местните власти, да увеличи участието на гражданите. За 10-те години сътрудничество почти 40 български и над 15 американски общини се включиха в работата по конкретни направления.

През 2006 г. екипът на ФРМС, реализиращ Програмата за техническо побратимяване (Антоанета Матеева, Невена Младенова, Дяляна Кундева и Надежда Самарова) приоритетно насочи усилията си в областта на местното икономическо развитие. По **проект „Местно икономическо развитие и маркетинг на българските общини“** в рамките на Програмата за техническо побратимяване между български и американски общини/Програма „Сити Линкс“, екипът продължи да работи за укрепване на капацитета на местните власти и за внедряване на професионален подход в икономическото развитие на местно ниво. Нови 10 общини се присъединиха към Българското партньорство за местно икономическо развитие (БПМИР): **Гоце Делчев, Козлодуй, Мездра, Пловдив, Правец, Разлог, Свиленград, Севлиево, Стражица, Тетевен**. Така ФРМС обедини усилията на **общо 39 български общини** за подобряване на условията за бизнес, активен маркетинг и привличане на инвестиции. Броят на общините, в които има утвърдени длъжности за специалисти по бизнес развитие, нарасна на 33, като в 17 от тях бяха обособени

отдели (сектори) по местно икономическо развитие. ФРМС създаде условия за професионалната подготовка и израстване на тези специалисти. 55 души преминаха специализирани курсове за професионално обучение. 15 сертифицирани специалисти по икономическо развитие повишиха квалификацията си в 20-дневни стажове в отделите за икономическо развитие на американски общини, партньори по Програмата.

Бяха организирани **2 обучителни пътувания**: в САЩ - за кметове и заместник кметове от общини, участнички в БПМИР; и в Естония - за специалисти от общините. Едноседмичното обучение в САЩ, щата Тексас, което ФРМС организира с финансовото участие на българските общини, даде възможност 10 кметове и зам.-кметове да видят успешни примери за осъществяване на политиките на водещи американски общини в областта на икономическото развитие, да обменят опит за работа с бизнеса, за привличане на инвестиции, както и за реализацията на проекти за преустройство на бивши военни обекти, създаване и управление на бизнес инкубатори и др. Обучението в Естония спомогна за обмяна на опит по финансиране на значими икономически проекти от фондове на ЕС, за техники за насърчаване на междубщинското коопериране и междурегионално сътрудничество, за по-тясна работа в мрежа с правителствените институции.

ФРМС предостави експертна и финансова помощ за разработване и осъществяване на значими **проекти и програми**:

- Със съфинансиране от 40 000 лв. подкрепихме осъществяването на проекти за изграждане на нова индустриална зона в Силистра и подобряване на съществуващите индустриални зони в Добрич, Габрово, Хасково;

- Договорихме финансова подкрепа за подготовката и придобиване на кредитен рейтинг от Община Плевен;

- 12 000 лева бяха предоставени за издаване на маркетингови материали от общините, които се присъединиха към партньорството през 2006 г.;

Американски и български специалисти оказваха техническа помощ за разработване и осъществяване на проекти, свързани с икономическото планиране, разширяване на сътрудничеството с бизнес средите и мобилизиране на усилията на местната общност за икономическо развитие (в подкрепа на дейностите в

тази насока бяха създадени Консултативни съвети за икономическо развитие в 22 общини от партньорството); развитие на работната сила и пазара на труда; подготовка, разработване и маркетинг на индустриални паркове, възстановяване и развитие на съществуващи индустриални зони; разработване на маркетингови стратегии и програми, привличане на инвестиции.

Екипът на ФРМС и Българското партньорство за икономическо развитие все по-активно започнаха да провеждат **маркетингови кампании** и да работят успешно с инвеститори. В резултат на участието ни в Международен панаир Пловдив бяха създадени работни контакти с повече от 200 фирми. Разшири се взаимодействието с Българската агенция за инвестиции, както и с търговски палати и организации за икономическо развитие от САЩ, Италия, Германия, Шотландия.

В инвестиционния уеб сайт www.invest.bg бяха публикувани под-страниците на новоприсъединилите се 10 общини. Екип „Международни партньорства“ обработи 6 инвеститорски запитвания.

На 19.01.2006 г. в Община Свищов се проведе обществено обсъждане на финансовия план за поддръжка и реконструкция на уличната мрежа в общината. Разработката на финансовия план се базира на опита на Община Голдън, Колорадо, САЩ. Моделът беше мултиплициран успешно със съдействието на Дирекция „СМСТИ“ - Община Пловдив и с подкрепата на ФРМС в рамките на Програмата за техническо побратимяване между български и американски общини, пета фаза.

Съдействие в процеса на водене на преговори с японски инвеститор беше оказано на **Община Ямбол** за подготовка на информацията за работната сила, изготвяне на пакет от стимули, консултации в различните етапи на преговорите и подписване на заключителния меморандум, с който японската фирма „Язаки България“ ЕООД, водеща в сферата на кабелното оборудване в автомобилната индустрия, се ангажира да разкрие 2500 нови работни места в рамките на следващите 2,5 години.

През 2006 г. ФРМС оказваше активна подкрепа на общините за работа в мрежа и стана инициатор на поредица от инициативи и форуми за икономическо развитие. Организирана беше **Кръгла маса на тема „Подобряване на регулаторната рамка за бизнес на местно ниво“**. Кръглата маса бе завършващ етап от проект на ФРМС и Инициатива местно самоуправление на ААМР (ИМС), насочен към преодоляване на барьерите и подобряване на регулаторната среда за бизнес на местно ниво. Обобщените резултати от дискусиите и конкретните предложения от участниците в Кръглата маса бяха предоставени на Министерство на икономиката и енергетиката с цел да бъдат разгледани в Съвета за икономически растеж.

През ноември 2006 г. се проведе първата **Годишна конференция „Общините и бизнесът - партньори за икономическо развитие“**, в която взеха участие 180 представители на правителството, местните власти, бизнеса, НПО и образователните институции. Темите, които се обсъдиха на конференцията, бяха свързани с участието на бизнеса във формиране на общинските политики за подобряване на бизнес климата и привличане на инвестиции; насоките на ЕС за създаване на успешни обществено-частни партньорства; аспектите на между-общинското коопериране; развитието на инфраструктура в подкрепа на инвестициите; работната сила като фактор за успех и др. В конференцията участваха водещи специалисти от САЩ, Великобритания и Унгария.

Обучение на общински експерти по местно икономическо развитие

Работни посещения в:

Силистра

Ловеч

Русе

Годишна конференция "Общините и бизнесът - партньори за икономическо развитие", 29 и 30 ноември 2006 г., х-л "Хилтън", София

ФРМС има добрата амбиция ежегодно да провежда Годишна конференция „Общините и бизнесът - партньори за икономическо развитие“, да я утвърди като ефективна форма на диалог и като генератор за успешно сътрудничество между бизнеса и местните власти.

През 2006 г. ФРМС продължи да мултиплицира успешни управленски модели в сферата на управление на инфраструктурата и управление на отпадъците, които се прилагат от няколко години в България в резултат на обмяната на опит с американски общини по Програмата за техническо побратимяване/Програма „Сити Линк“.

6 нови общини (**Берковица, Горна Оряховица, Свиленград, Свищов, Севлиево, Стралджа**) разработиха финансови планове за **управление на общинската улична и пътна мрежа**. По линия на Програмата бяха предоставени 7 000 лева за реализация на проекта в тези общини: за дигитализиране на карти, отпечатване на информационни брошури, надграждане на специализиран софтуер, пътни табели, измервателни уреди, компютърно оборудване. С прилагането на проекта в шестте нови общини се разшири прилагането на нови подходи в управление на инфраструктурата, бяха изготвени точни разчети за отделните видове разходи за поддръжка и подмяна на инфраструктурата (текущи,

пълна подмяна). Създадох се възможности за ефективно изразходване на обществените средства в дългосрочен план и за планиране на средствата на база на ясни приоритети.

През 2006 г. още 5 общини (**Кнежа, Правец, Раднево, Раковски Чирпан**) успешно мултиплицираха проект за въвеждане на **програма за компостиране** в селските райони и изградиха 8 нови площадки за компостиране. ФРМС оказва финансова подкрепа в размер на 11 000 лв. за изграждане на самите площадки и за провеждане на разяснителна кампания сред населението. Асоциацията на еколозите в България, която по договор с ФРМС координира дейностите по проекта, осигури техническата помощ за мултиплицирането му в новите общини, както и за по-нататъшното разширяване на програмите за компостиране в останалите общини, които вече са внедрили пилотния проект.

През лятото на 2007 година ФРМС ще проведе Симпозиум за най-успешни практики, реализирани в рамките на Програма и ще обобщи резултатите от 10-годишната работа. ◆

От 17 януари до 6 февруари 2007 г. ФРМС проведе цикъл от информационни семинари в шестте района за планиране на страната, озаглавени „**Политиката за устойчиво управление на земите и прилагането ѝ на общинско ниво**“.

Семинарите са част от новостартирания проект „**Интегриране на политиките в рамките на Националната програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Общинските планове за развитие 2007 - 2013 г.**“, реализиран от ФРМС в рамките на националния проект „Устойчиво управление на земите“ на Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието и горите и Програмата на ООН за развитие, финансиран от Глобалния екологичен фонд.

Основната цел на семинарите бе да представят пред общински специалисти националната политика за устойчиво управление на земите (УУЗ) и да очертаят перспективите и начина, по който тази политика да стане неделима част от общинската стратегическа рамка и да подкрепи усилията на общинско ниво за ефективно прилагане на политиката за УУЗ. В допълнение към това по време на срещите бе представен и доклад, който очертава съществуващата правна и институционална рамка за УУЗ и дава конкретни насоки за „пренасянето“ на тази политика на общинско ниво.

По време на информационните семинари екипът на ФРМС разчиташе на обратната информация, предложенията и идеите, които идват от опита и различните

ситуации в общините, като тези идеи ще бъдат в основата на бъдещите пилотни инициативи, реализирани с помощта на проекта.

Интересът на общините към инициативата бе силен и участие в срещите взеха 102 представители на общини от цялата страна. След формална оценка на базата на общи социално-икономически критерии за участие в проекта бяха поканени общо 143 от всички 264 общини в страната.

Следващият етап от проекта е провеждане на втори кръг избор от всички поканени за участие общини, на базата на специфични географски и тематични критерии, както и на ясно демонстриран ангажимент, съпричастност и желание от страна на общините да бъдат една от 10-те пилотни общини, които ще бъдат основна целева група в рамките на осъществяване на проекта.

В избраните 10 пилотни общини проектът ще подпомогне процеса на актуализация и „ревизия“ на Общинските планове за развитие през погледа и съгласно принципите на устойчивото управление на земите, както и ще подпомогне разработването на малки демонстрационни проекти в областта на УУЗ, които ще получат финансиране в размер на максимум 10 000 щ.д.

За повече информация по проекта:

Марина Димова, координатор на проекта, ФРМС

тел.: 02/9768931

електронна поща: mdimova@flgr.bg

През миналата година в София вече отвориха врати осем центъра за обслужване на граждани в районите Средец, Лозенец, Люлин, Витоша, Овча Купел, Възраждане, Младост, Студентски, както и в Столична община. Разкриването им стана възможно с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие и консултантската помощ на Фондация-

та за реформа в местното самоуправление по проект **„Подобряване на административното обслужване в Столична община“**.

Последва реализацията на надграждащ осеммесечен проект **„Застъпническа кампания за въвеждане обслужването на едно гише в столичните районни администрации и Столична община“**, осъществен през 2006 г. с финансовата подкрепа на Фондация „Институт Отворено общество“ от екип експерти от ФРМС с ръководител В. Сирачевска, секретарите на административните райони, главния секретар и експерти от Столична община.

На 15 февруари 2007 г. на среща в Столична община на секретарите на административните райони в столицата бяха предоставени изданията на постигнатите в проекта резултати:

- Каталог на административните услуги, извършвани от районите и Столична община, който включва списъците с унифицирани наименования и Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община - на български и английски език;

- Анкетна карта за проучване мнението на потребителите на услуги по отношение формите и начините за тяхното предоставяне;

- Компакт диск с необходима за организация на административното обслужване информация.

Работата на ФРМС със Столична община продължава и през 2007-а под формата на консултации за изграждане на Едно гише във всички останали райони, за осъществяване на комуникационна свързаност между тях, както и създаване на условия за предоставяне на електронни услуги.

През месец април 2007 г. ще бъдат проведени следните за курсове за професионална квалификация, организирани от Центъра за обучение и квалификация към ФРМС съвместно със Софийски университет:

6 - 8 април 2007 г.

Разработване и управление на проекти по програми на ЕС

13 - 15 април 2007 г.

Връзки с обществеността

20 - 22 април 2007 г.

Структурни фондове на ЕС. Финансиране на проекти за периода 2007 - 2013 по линия на Оперативните програми

27 - 29 април 2007 г.

Протокол и етикет

Цената на един курс е 150 лв. с ДДС.

В края на обучението участниците получават Удостоверение от Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Заявка за участие можете да направите чрез регистрационен формуляр, който можете да изтеглите от уеб-страницата на ФРМС (www.flgr.bg >> Център за обучение >> Квалификационни курсове >> 2007>> 2007/04: Квалификационни курсове).

За повече информация:

Николета Ефремова

тел.: 02/976 89 32

nefremova@flgr.bg

Вестниците „Строителство/Градът“ и „Дневник“ и Фондацията за реформа в местното самоуправление ще проведат на 15 март 2007 г. в залите на Интер Експо център, София, конференция „Инфраструктурни проекти, България 2007 - състояние и перспективи“. Събитието се провежда в рамките на ежегодната Българска строителна седмица. Дискусиите ще започнат на 14 март в хотел „Шератон“.

В конференцията ще вземат министри и зам.-министри от МРРБ, МТ, МОСВ, МФ, областни управители, кметове, зам.-кметове, председатели на общински съвети, ръководители на водещи фирми, представители на университети, бизнес организации и сдружения, утвърдени специалисти в областта на инфраструктурата от страната и чужбина.

Ще бъдат разгледани темите: „Рационални решения за управление и усъвършенстване на инфраструктурата“, „Пречиствателни станции по ИСПА - особености и слабости. Особености при изпълнение на инфраструктурни проекти“, „Взаимовръзка между пространственото планиране и развитието на инфраструктурата в общините“, „Етапи и подготовка на инфраструктурен проект в контекста на инфраструктурните фондове - особености и практики“.

Издаването се финансира от Американската агенция за международно развитие
Главен редактор *Гинка Капитанова* Редакционна колегия *Росица Ратчева, Маряна Димова*
Бун. „Йерусалим“, бд. 51; Бизнес-сграда, Офис 2; ж.к. Младост-1; София 1784
тел.: (02) 976 89 89 факс: (02) 976 89 30 www.flgr.bg flgr@flgr.bg

